

УДК 025.343.3:004.416.2:378.4(477.74-21)

Т. М. Бикова,

завідуюча відділу наукової обробки документів та організації каталогів
Наукової бібліотеки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Преображенська, 24, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (0482) 34 77 89
e-mail: library@onu.edu.ua

СПЕЦИФІКА РЕДАГУВАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ В ЕЛЕКТРОННОМУ КАТАЛОЗІ: З ДОСВІДУ НБ ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

У статті розглядаються питання електронної каталогізації документів та технологічні особливості редагування бібліографічних записів в електронному каталозі. Висвітлено досвід каталогізаторів НБ ОНУ імені І. І. Мечникова з редагування бібліографічних записів та роботи з авторитетними файлами в АБІС Абсотек Юнікод.

Ключові слова: електронний каталог, Наукова бібліотека, бібліографічний запис, авторитетні файли, тезаурус, редагування, інформаційний пошук, АБІС Абсотек Юнікод.

Постійне збільшення обсягу різноманітної інформації спричинило підвищення вимог користувачів до якості та оперативності бібліотечного обслуговування, в тому числі до організації пошуку інформації.

Виконуючи основну інформаційно-пошукову функцію, електронний каталог (ЕК) бібліотеки ВНЗ дозволяє не тільки швидко встановити наявність конкретного документа в фондах бібліотеки, але й отримати доступ до інформаційних ресурсів відповідно сформульованого пошукового запиту.

Для забезпечення інформаційної, пошукової та довідкової функцій необхідна постійна й безперервна робота з оптимізації ЕК. Тому сучасні дослідники загострюють увагу на здійсненні постійного контролю за якістю ЕК та його редагуванням.

Проблеми якості та розвитку ЕК, питання поліпшення інформаційного пошуку неодноразово розглядалися в працях Г. В. Дзюби [4] та О. В. Єпіфанової [6]. Питання уніфікації та стандартизації, авторитетного контролю в електронній каталогізації досліджували І. Антоненко [1], В. Ю. Гаркавець [3], О. В. Ісаєва [8], С. Г. Коваленко [10], Я. Г. Юрченко [12] та ін. Досвід бібліотек з окремих питань редагування ЕК аналізувався та вивчався в працях Л. Л. Астапович [2], В. Ю. Гаркавець [3], М. І. Єрмілової [5] та З. М. Коваль [11].

Однак проблеми редагування бібліографічних записів (БЗ) в АБІС Абсотек Юнікод не розглядалися.

У зв'язку з цим метою даного дослідження є вивчення особливостей редагування БЗ в ЕК, а також висвітлення досвіду роботи з редагування БЗ в АБІС Абсотек Юнікод каталогізаторів НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Приклади БЗ й авторитетних записів, що наводяться у статті, взято з баз даних ЕК бібліотек вищих навчальних закладів Одеської методичної зони.

На думку деяких фахівців (О. В. Єпіфанова [6] та ін.), основними показниками якості ЕК є:

1. Високий рівень оперативності доступу до електронних записів в порівнянні з картковими каталогами;
2. Можливість необмежено копіювати ЕК;
3. Можливість віддаленого доступу до ЕК;
4. Оперативний пошук, повнота та релевантність інформації;
5. Висока швидкість обробки пошукового запиту (великий обсяг за короткий час);
6. Наявність великої кількості точок доступу до інформації;
7. Стандартизація та уніфікація заповнення елементів БЗ.

Ефективність інформаційного пошуку в ЕК забезпечується в першу чергу дотриманням загальних правил і принципів електронної каталогізації документів [9]. Серед яких:

- розширення пошукових можливостей ЕК за рахунок необмеженої кількості «точок доступу», що є обов'язковими елементами електронної каталогізації;
- мінімум скорочень слів і словосполучень в електронному БЗ;
- наявність вертикальних і горизонтальних бібліографічних зв'язків.

Розширення пошукових можливостей ЕК за рахунок максимізації кількості «точок доступу» призводить до збільшення числа «обов'язкових елементів» в структурі електронного БЗ. Точками доступу в електронному БЗ є імена осіб, назви організацій, видавництва, назви серій, географічні назви, предмети та події, представлені в предметних рубриках та ключових словах [1, с. 10]. Точки доступу в електронній каталогізації виконують функції додаткових описів, що використовуються в традиційних каталогах. Якщо в традиційних каталогах додаткові описи складаються на другого та третього авторів, першого автора з чотирьох, першого упорядника або члена редакційної колегії, то в електронній каталогізації будь-який авторитетний запис (АЗ) автоматично стає точкою доступу до електронного БЗ [2, с. 199]. Це пов'язано з тим, що в електронному середовищі обмеження на кількість додаткових описів втрачають актуальність. Наявність більшої кількості точок доступу сприяє формуванню більш якісного пошукового образу документа, адекватного відображення його змісту в інформаційно-пошуковій системі (ІПС) [3].

Таким чином, факультативні елементи (відомості, що стосуються назви; паралельна назва; подальші відомості про відповідальність тощо) стають обов'язковими елементами електронного БЗ, що відповідає інтересам корис-

тувача. Користувача інформаційного ресурса цікавить не процес створення електронного БЗ, а можливість здійснення релевантного пошуку за наявними даними (автор, редактор, упорядник, колективний автор, видавництво, предметна рубрика, місце видання тощо) в ЕК.

У зв'язку з вище зазначеним вертикальні та горизонтальні бібліографічні зв'язки стають в електронному середовищі не менш значущим компонентом, ніж структура та склад даних в електронному БЗ.

Під вертикальними бібліографічними зв'язками (іл. 1) розуміються ієрархічні зв'язки між окремими БЗ багаторівневого опису: загальною частиною, основним документом як фізичною одиницею і складовою частиною документа (аналітичний БЗ) [2, с. 202].

Електронный каталог: Софійські читання

Софійські читання

Доступно 1 из 1

Книга
79-а 8827

Софійські читання : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. "Духовний потенціал та історичний контекст християнського мистецтва" : присвячено 75-річчю Нац. заповідника "Софія Київська" / редкол.: М. Г. Жулинський [та ін.] ; Нац. заповідник "Софія Київська" . – Київ : Горобець, 2010 . – 499 с. : ил. – (Бібліотека "Софія Київська") . – Бібліогр. в кінці ст.

Связанные описания:

Книга (аналит. описание)
Самойленко, Ольга Георгиевна
Мебель XIX – начала XX вв. из коллекции национального заповедника "София Киевская"

Книга (аналит. описание)
Марченко, Ганна Анатоліївна
Дослідження живописних медальйонів вхідних врат Софійського собору в Києві

Іл. 1. Вертикальні бібліографічні зв'язки.

Горизонтальні (неієрархічні) зв'язки (іл. 2), переважно, об'єднують БЗ одного рівня (видання одного твору на різних мовах або носіях, додаток як окрема фізична одиниця; відбитки, зібрані в штучний збірник або подібні документи) [2, с. 202].

Як згадувалось раніше, стандартизація та уніфікація заповнення елементів БЗ є одним з показників якості ЕК та забезпечується авторитетним або нормативним контролем. Авторитетний контроль включає операції авторитетної роботи, а також загальний контроль над точками доступу [13].

Результатом авторитетної роботи, що складається зі створення авторитетного заголовка та записів його варіантів, а також фіксації зв'язків між ними є АЗ [1, с. 14].

Авторитетний заголовок є уніфікованою формою імені, предмета або назви, яка використовується як точка доступу до електронного БЗ [10].

Нижче наведено приклад АЗ (іл. 3), де авторитетний заголовок – Іларіон (митрополит).

Електронний каталог: Софійські читання

Софійські читання

Книга
 Автор: Софійські читання : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. "Християнські святині - скрижалі Вічності, Мудрості й Краси: нові грані пізнання" (26-27 травня 2011 р.)
 АДЕФ-Україна, 2013 г.

Доступно 1 из 1

Книга
 79-а 8827

Софійські читання : матеріали V міжнар. наук. контекст християнського мистецтва" : присвяч. редкол.: М. Г. Жулинський [та ін.] ; Нац. запов. 499 с. : ил. – (Бібліотека "Софія київська") – бібліогр. в кінці ст.

Привязано к:

Книга
 Софійські читання: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції, (м. Київ, 23-24 травня 2013 р.), до 90-річчя від дня народження відомого дослідника пам'яток Національного заповідника
 Серія: Бібліотека "Софії Київської"
 О. Філюк, 2015 г.

Іл. 2. Горизонтальні бібліографічні зв'язки.

Крім прийнятого заголовка, в АЗ можуть бути включені варіантні форми заголовків (Огієнко – мирське ім'я митрополита Іларіона), взаємозв'язки різних форм між собою (посилання «Див.»); примітки каталогізатора, відмітка про організацію, відповідальну за складання запису (актуально для корпоративної каталогізації) та інша додаткова інформація.

Авторитетний заголовок

Автор Есть ссылка см. Юридическое лицо Место

Фамилия/Название * **Іларіон (Огієнко, Іван Іванович, митрополит)**

Імя

Ініціали

Варіантна форма заголовка

Римские цифры

Уточнение

Дата рождения/начала

Дата смерти/конца

Римские цифры

Уточнение

Дата рождения/начала

Дата смерти/конца

Тип автора

См. **Іларіон**

Взаємозв'язки різних форм між собою

Автор

Мультиотбор

Фамилия	Имя	Сан/Статус	См.
Іларіон	Огієнко	Іван Іванович	Іларіон (Огієнко, Іван Іванович, митрополит)

Іл. 3. Приклад авторитетного заголовка.

Сукупність АЗ створює авторитетний / нормативний файл (АФ) [3]. Грамотно сформований АФ забезпечує ефективний інформаційний пошук, навіть якщо користувач не має необхідних знань і тому недостатньо чітко визначає свої інформаційні потреби.

Підвищення ефективності та поліпшення якості пошукових можливостей ЕК досягається також постійним редагуванням БЗ і АФ.

Практика показує, що наявність редактора ЕК в бібліотеці необхідна, але при великому масиві інформації, що потребує редакції, однієї штатної одиниці недостатньо.

Так, в НБ ОНУ наповнення ЕК інформацією покладено в тій чи іншій мірі на всіх співробітників бібліотеки. Координацію дій суб'єктів каталогізації здійснює відділ наукової обробки документів та організації каталогів.

Окрім своєї основної роботи, співробітники відділу виконують функції редакторів ЕК. За кожним співробітником закріплено певні частини карткового каталогу, а також для кожного з них виділено ряд «букв» в АФ «Автори», галузь знань в АФ «Предметні рубрики» або БЗ певних видів видань (періодичні видання) в ЕК.

Об'єктом редагування є АФ авторів (індивідуальних та колективних), видавництв, міст, ключових слів та предметних рубрик, тобто довідково-пошуковий апарат ЕК (ДПА ЕК).

ДПА ЕК – система тезаурусів, що утворюється різними способами в процесі введення інформації:

- автоматично створювані при формуванні БЗ тезауруси, що виконують роль пошукових таблиць (тезауруси предметних рубрик і ключових слів, серій, видавництв, колективних та індивідуальних авторів);
- словники нормативної та уніфікованої лексики, створені каталогізаторами на допомогу власній роботі.

Так, співробітниками відділу наукової обробки документів та організації каталогів НБ ОНУ складено «Словник загальноприйнятих скорочень видавництв», що значно спростило редакцію АФ «Видавництва» та дозволило уникнути розбіжностей при створенні нових АЗ.

Процес редагування електронного БЗ здійснюється шляхом звірення записів як з екземплярами документів, описи яких перевіряються, так і з картками Генерального алфавітного каталогу (ГАК). При цьому відстежуються та виправляються допущені при електронній каталогізації системні й технологічні помилки, серед яких: невірно заповнені поля електронного БЗ; невідповідності вимогам ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 [12]; порушення правил скорочень слів та словосполучень українською, російською та іноземними мовами; відновлюються вертикальні та горизонтальні зв'язки; АЗ приводяться до єдиної стандартної форми.

Мінімізація скорочень слів і словосполучень в електронному БЗ, особливо в тих його елементах, які є точками доступу [9], – одне з правил та принципів електронної каталогізації документів. Практика використання ЕК користувачами показала, що вони не знають бібліотечні правила скорочень і це значно ускладнює їм пошук інформації. Наприклад, досить часто використовувані вітчизняними бібліотеками скорочення в найменуваннях місць видання – О., Т.,

Х. – можуть викликати сумніви у користувача, яке місто ховається під тим чи іншим скороченням. Наприклад:

О. – Одеса чи Острог?

Т. – Теплодар або Тернопіль?

Х. – Харків або Херсон?

Також слід уважно ставитися до скорочень назв видавництв в електронному БЗ. Наприклад, скорочення назв видавництв «Центр учбов. л-ри», «Ун-тська книга», «Н. Кн.» не відповідають вимогам ДСТУ 3582-2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила» [7] або розшифровуються неоднозначно. Неприпустиме скорочення назви видавництва «Н. Кн.», тому що при розшифровці можливі різні тлумачення [12, п. 4.10] – «Навчальна книга», «Наукова книга», «Наші книги» або «Нова книга».

Пропонуємо не скорочувати зовсім, або скорочувати так, щоб це скорочення було зрозумілим кінцевому користувачу. З іншого боку, використання друкованих форм БЗ для традиційних каталогів передбачає скорочення слів і словосполучень в бібліографічному описі. Ці скорочення мають відповідати ДСТУ 3582-2013, ДСТУ 7093: 2009 і ГОСТ 7.12-93 [12, п. 4.10.1].

Також в процесі редагування каталогізатори НБ ОНУ велику увагу приділяють структурі бібліографічного опису. Приклад наведемо наступний: у 2015 р. був виданий другий том наукового збірника «Життя і пам'ять», що виходив у 2009 році як одностомне видання. Співробітниками відділу наукової обробки документів та організації каталогів було прийнято методичне рішення однорівневий опис 2009 р. редагувати в багаторівневий, щоб не допустити порушення вертикальних (ієрархічних) зв'язків в ЕК:

Життя і пам'ять : наукова збірка, присвячена пам'яті В'ячеслава Івановича Шамко / відп. ред.: В. М. Букач. – Одеса : Наука і техніка, 2009.

[Вип. 1] : . – 2009. – 171 с. : портр. – Бібліогр. в кінці ст.

Вип. 2 : . – Одеса : Homeless Publishing, 2015. – 181 с.

Далі зупинимось більш детально на веденні та редагуванні АФ «Автори». Відомості про укладача, редакторів, членів редакційної колегії, художників тощо є безумовно важливими для формування точного пошукового образу документа і також вимагають уніфікації. Згідно ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 [12, п. 5.2.6.2] відомості про відповідальність наводяться в тій формі, в якій вони вказані в приписаному джерелі інформації. Дане положення вступає в протиріччя з одним із правил електронної каталогізації – уніфікації та стандартизації елементів БЗ документа.

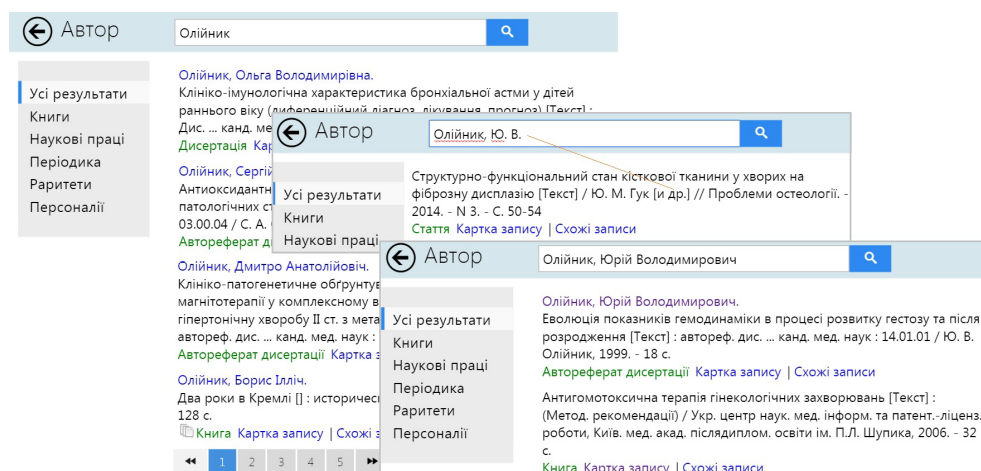
Наприклад, користувач знає, що документ опублікований за редакцією конкретної особи – В. Д. Войцишена. Логічно припустити, що пошуковий запит буде складений на прізвище цієї особи, але не дасть позитивних результатів, тому що прізвище редактора документа заведене в родовому відмінку:

Діяльність прокурора щодо захисту майнових та житлових прав дітей : наук.-практ. посібник / Ген. прокуратура України ; В. С. Вишинський. О. В. Пащенко, Г. В. Попов та ін., Нац. акад. прокуратури України, за заг. ред. В. Д. Войцишина. – Київ : Центр учбов. л-ри, 2016. – 715 с.

Тобто, інформація, що представлена в ЕК, доступна для користувача не в повному обсязі.

Ініціали авторів необхідно максимально розкривати. Наприклад, перед користувачем інформаційного ресурсу постає просте завдання – знайти всі документи конкретного автора (наприклад, Юрія Володимировича Олійника), що представлені в ЕК. Для нього це не складе труднощів, якщо АЗ створений правильно. Розглянемо на конкретному прикладі. За різними пошуковими запитами (за прізвищем автора – Олійник, за прізвищем автора з ініціалами – Олійник, Ю. В.; Олійник, Юрій Володимирович) користувач отримуватиме різні результати – від надлишкового до неповного (іл. 4).

Іл. 4. Пошуковий запит – прізвище автора та прізвище автора з ініціалами.

Такий результат вказує на те, що в ЕК представлені кілька варіантів одного автора. З одного боку, пошук тільки за прізвищем дозволить уникнути подібного результату. Це твердження справедливе для невеликої бази даних та рідкісного прізвища, на яке складається запит. Однак ЕК постійно поповнюється. В результаті користувач змушений докладати більше зусиль для отримання необхідної інформації.

З метою підвищення ефективності інформаційно-пошукових можливостей ЕК співробітниками відділу наукової обробки документів та організації каталогів так звані «дублетні» автори зводяться в єдиний АЗ в процесі редагування.

Крім цього, каталогізатори НБ ОНУ постійно відстежують варіантні форми імен одного й того ж автора (псевдоніми, транслітерації, інші форми напи-

сання, інвертована форма, абрєвіатура тощо) та приводять до єдиної загально-прийнятої форми авторитетних заголовків.

Наприклад, твори в різний час видавалися автором під різними прізвищами, іменами або псевдонімами. Так, основна форма імені особи – Андрій (митрополит), варіантна форма – Шептицький, Роман (мирське ім'я митрополита Андрія). В цьому випадку необхідно створювати в АФ окремі авторитетні заголовки на кожну (іншу) форму імені особи. Для відображення варіантних (інших) форм імені особи пропонуємо застосовувати посилання “Див.”. Інформація про варіантні форми авторитетного заголовку відбивається в полі “Посилання Див.”.

Якщо ім'я особи наводиться двома та більше мовами, для підвищення ефективності пошуку також можна складати пов'язані прийняті форми імені особи на інших мовах. Наприклад, в ЕК є документи Наталії Вікторівни Ліманської трьома мовами:

Ліманська, Наталія Вікторівна

Лиманская, Наталья Викторовна

Limanska, Nataliya

Для відображення варіантних (інших) форм імені особи можна застосувати посилання “Див. також” та сформувати горизонтальні зв'язки на документи цього автора.

Назви установ і організацій – колективні автори – також необхідно контролювати через те, що функціонування значних за обсягом БЗ в ЕК породжує безліч варіантів формулювань одного й того ж авторитетного заголовка, що негативно впливає на результат інформаційного пошуку.

Основна проблема, яка виникає при веденні АФ «Колективні автори» – це зміни назв авторів-організацій. Підвищуючи свій статус, установи змінюють назви, перетворюючись з інститутів в університети, з державних установ – в національні, з галузевих університетів – в університети загального профілю тощо. Наприклад, Київський національний університет імені Тараса Шевченка до 1994 р. називався Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка. У 1999 р. університету присвоєно статус «національний» – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. У період з 1994 р. по 1999 р. мав назву Київський університет імені Тараса Шевченка (КУ).

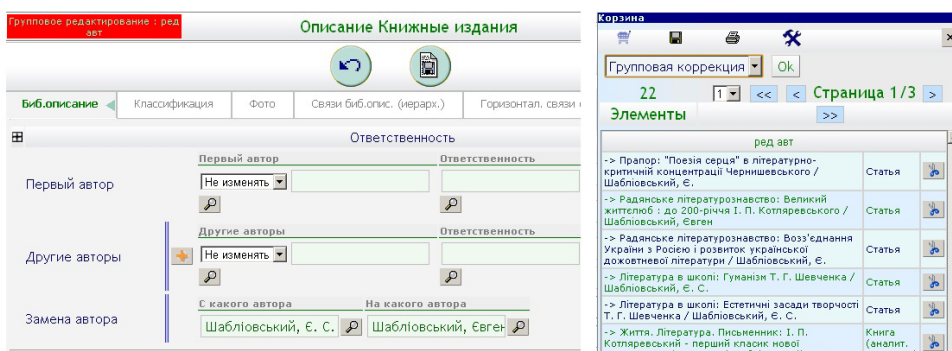
По суті це один і той же автор, тому наявність багато варіантів формулювань значно ускладнює пошук інформації. Пропонуємо уніфікувати наступним чином: останню назву університету вважати прийнятим авторитетним заголовком, альтернативні форми (попередні) назви – неприйнятими, зв'язати варіантні форми за допомогою посилань «Див.» та «Є посилання див.».

Відстежувати такі зміни можна тільки за документами, що надходять до бібліотеки. Але часто буває, що кілька документів, створених однією установою протягом року, мають різні заголовки, або заголовки відрізняються від офіційної назви, зазначеної на звороті титульного аркуша або на обкладинці докумен-

та, що призводить до ускладнення пошуку або втрати інформації [10]. Бувають й інші розбіжності. Іноді доводиться здійснювати справжню пошукову роботу: звертатися до різних довідкових матеріалів або WEB-сайтів цих установ (якщо вони є), залучати інші документи, але й ці джерела не дозволяють бути впевненими, що наведена назва правильна, оскільки майже ніколи не надаються посилання на офіційні документи, згідно з якими установа змінила назву.

Для редагування АФ використовується метод візуального перегляду, який дозволяє виявити одиничні та групові помилки. Корисним інструментом редагування є побудова комбінацій з пошукових елементів в ЕК. Використовуючи широкі можливості АБІС Абсотек Юнікод, каталогізатори НБ ОНУ мають можливість одночасно редагувати кілька документів, закріплених за одним АЗ (групова корекція). Значно полегшує редакцію можливість створення добірок різних елементів даних. Робота з такими добірками здійснюється через корзини, зміни в документи вносяться автоматично. На ілюстрації (іл. 5) наведено приклад групової редакції за допомогою корзин: варіантні форми імені Євгена Степановича Шабліовського без труднощів приведені до єдиної форми.

Іл. 5. Групова редакція та робота з корзинами в АБІС Абсотек Юнікод.

Слід зазначити певні труднощі, що виникають в процесі роботи з АФ в АБІС Абсотек Юнікод. Освітлені вище моменти передбачають створення досить складної системи посилань, відсилок та довідок, що вимагає поглибленого вивчення можливостей АБІС (створення горизонтальних зв'язків та ін.). І поки ми перебуваємо на етапі їх освоєння.

Зазначені вище проблеми підтверджують необхідність уніфікації занесення даних щодо колективних та індивідуальних авторів, назви міст, видавництва. На наш погляд, дана проблема виходить за межі можливостей однієї бібліотеки або групи бібліотек. Це питання має вирішуватися на державному рівні. У країні повинні бути прийняті та затверджені єдині, обов'язкові для всіх бібліотек, методики організації та ведення АФ (колективних авторів, видавництва).

Необхідність редагування ЕК очевидна, незважаючи на трудомісткість даного процесу та додатковий аналіз даних. Неточності, допущені при створенні

БЗ, згодом неодноразово “проявляється” при пошуку, підготовці біблієграфічних довідок і т. п.

В результаті редагування поліпшується інформаційна якість ЕК, його пошукові можливості, що робить біблієтечні каталоги більш надійним засобом обслуєовування читачів. До користувача потрапляє якіснійший продукт у вигляді правильно складених БЗ і АФ. Відповідно задоволення інформаційних потреб користувачів в ЕК впливає на підвищення статусу та іміджу не тільки біблієтеки, але й навчального закладу.

Список використаної літератури

1. *Антоненко І.* Поняттєве забезпечення авторитетного контролю [Текст] / І. Антоненко // Наукові праці Національної біблієтеки України ім. В. І. Вернадського. – 2013. – Вип. 37. – С. 7-18.
2. *Астапович Л. Л.* Создание библиографических записей в электронном каталоге Центральной научной библиотеки им. Я. Коласа НАН Беларуси [Текст] / Л. Л. Астапович, Л. В. Ловейкина, Л. И. Прудникова // Библиотеки Национальных Академий Наук: проблемы функционирования, тенденции развития [Текст] : науч.-практ. и теорет. сб. – Киев, 2007. – Вип. 5. – С. 196-203.
3. *Гаркавец В. Ю.* Авторитетный/нормативный файл предметных рубрик как основное средство тематического поиска в электронном каталоге ХГНБ им. В. Г. Короленко [Электронный ресурс] / В. Ю. Гаркавец. – Режим доступа: http://lib.nure.ua/docs/dokl_semin/Garkavezh_HDNB_im_Korol.doc, свободный (дата обращения: 26.05.2016). – Загл. с экрана.
4. *Дзюба Г. В.* Электронный каталог университетской библиотеки: проблемы качества и перспективы развития (з досвід роботи НБ НФаУ) [Текст] / Г. В. Дзюба, О. М. Подковиріна // Университетська біблієтека та інформаційні сервіси для науки та освіти : матеріали наук.-практ. Інтернет-конф., м. Харків, 10 жовт. 2013 р. – Харків : НФаУ, 2013. – С. 75-79.
5. *Ермилова М. И.* Особенности редактирования электронного каталога в условиях слияния нескольких каталогов [Электронный ресурс] / М. И. Ермилова. – Режим доступа: <https://www.dvfu.ru/library/methodical-association-of-university-libraries/conference-materials/reports.pdf>, свободный (дата обращения: 26.05.2016). – Загл. с экрана.
6. *Спіфанова О. В.* Трансформація біблієтечного каталогу. Досвід створення, результати і пріоритети використання електронного каталогу наукової біблієтеки Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля [Електронний ресурс] : презентація / О. В. Спіфанова, В. В. Савельєва // Электронний каталог – як ресурс і послуга : постерна сесія у рамках Секції НМБК МОНМС України з обробки документів та ведення пошукового апарату. – [Харків], 2012. – Режим доступа: http://www.lib.kture.kharkov.ua/library/docs/presentation/posterses_prez/4Erifanova.pdf, вільний (дата звернення: 26.05.2016). – Назва з екрана.
7. Інформація та документація. Біблієграфічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила : (ISO 4:1984, NEQ ; ISO 832:1994, NEQ). ДСТУ 3582:2013. – [Чин. від 2014-01-01]. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – 14 с. – (Національний стандарт України).
8. *Ісаєва О. В.* Шляхи удосконалення каталогізаційного процесу в сучасній біблієтеці: створення авторитетних файлів на особу / О. В. Ісаєва // Адаптація завдань і функцій наукової біблієтеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 8-10 жовт. 2013 р.) / редкол. : В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського [та ін.]. – Київ, 2013. – С. 55-58.
9. Каталогизация XXI: основные отечественные и международные тенденции развития методики библиографического описания [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.skro.dspl.ru/Data/actions/2012/10/%20XXI%20\[текст\].pdf](http://www.skro.dspl.ru/Data/actions/2012/10/%20XXI%20[текст].pdf), свободный (дата обращения: 26.05.2016). – Загл. с экрана.
10. *Коваленко С. Г.* Створення авторитетного файлу „Колективний автор” на базі АБІС „ІРБІС” для електронного каталогу Державної науково-педагогічної біблієтеки України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] / С. Г. Коваленко, Р. П. Гаврилюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – Вип. 2 (10). – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/ITZN/em10/content/09ksguol.htm, вільний (дата звернення: 26.05.2016). – Назва з екрана.
11. *Коваль З. М.* Редагування електронного каталогу Науково-технічної біблієтеки Львівської політехніки як елемент системи управління якістю інформаційного обслуєовування / З. М. Коваль // Матеріали Третьої науково-практичної конференції «Сучасні проблеми діяльності біблієтеки в умовах інформаційного суспільства». – Львів, 2011. – С. 340-350.

12. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_GOST7.1-2006.pdf, вільний (дата звернення: 26.05.2016). – Назва з екрана.
13. Юрченко Я. Г. Авторитетный контроль как важнейший элемент интеграции [Электронный ресурс] / Я. Г. Юрченко. – Режим доступа : www.kemrsl.ru/documents/founds/vip2/vip2.5.htm, свободный (дата обращения: 26.05.2016). – Загл. с экрана.

Надійшла 27.05.2016 р.

Т. Н. Быкова,

заведующая отделом научной обработки документов и организации каталогов
Научной библиотеки
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова
ул. Преображенская, 24, г. Одесса, 65082, Украина
тел.: (0482) 34 77 89
e-mail: library@onu.edu.ua

**СПЕЦИФИКА РЕДАКТИРОВАНИЯ БИБЛИОГРАФИЧЕСКИХ
ЗАПИСЕЙ В ЭЛЕКТРОННОМ КАТАЛОГЕ: ИЗ ОПЫТА НБ ОНУ
ИМЕНИ И. И. МЕЧНИКОВА**

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы электронной каталогизации документов и технологические особенности редактирования библиографических записей в электронном каталоге. Освещен опыт каталогизаторов НБ ОНУ имени И. И. Мечникова по редактированию библиографических записей и работе с авторитетными файлами в АБИС Абсотек Юникод.

Ключевые слова: электронный каталог, Научная библиотека, библиографическая запись, авторитетные файлы, тезаурус, редактирования, информационный поиск, АБИС Абсотек Юникод.

Т. М. Вукова,

Head of the Department of
Scientific Processing of Documents and Organization of Catalogues
Scientific Library of the
Odesa I. I. Mechnikov National University
24, Preobrazhenskaya St., Odesa, 65082, Ukraine
Tel.: (0482) 34 77 89
e-mail: library@onu.edu.ua

**SPECIFICS OF EDITING BIBLIOGRAPHIC ENTRIES IN THE
ELECTRONIC CATALOGUE: FROM EXPERIENCE OF THE
SCIENTIFIC LIBRARY OF ODESA I. I. MECHNIKOV NATIONAL
UNIVERSITY**

Summary

The main subject of article is the question of electronic cataloguing of documents and technological features of editing bibliographic notes entries in the catalog. The

subject of research is the electronic catalog of the Scientific Library of Odesa I. I. Mechnikov National University. The purpose of work is publicizing of experiment of cataloguers of the Scientific Library on editing bibliographic records and work with authoritative files in ABIS Absottheque Unicode. In article, problems are considered and need of unification of these collective and individual authors, cities, publishing houses for electronic catalog confirmed. It is necessary to consider and approve the matters at the state level and to develop the general technique for all libraries of the country. Practical finding of work is that as a result of editing information quality of the electronic catalog, search abilities improves in virtue of the library catalogs become more well-ried remedy of service of readers. Continuous work on optimization of the electronic catalog and control of his editing is necessary. Main finding of the work is that the satisfaction of information needs of users for the electronic catalog influences increase of image not only high school library, but also educational institution. The research results will be useful to librarians, users of library, and all who are interested in this subject.

Keywords: electronic catalogue, Scientific Library, bibliographic record, authoritative files, thesaurus, editing, information retrieval, ABIS Absottheque Unicode.

Reference

- [1] Antonenko I. Poniattieve zabezpechennia avtorytetnoho kontroliu [Conceptual ensuring of authoritative control]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho*, 2013, vol. 37, pp. 7-18.
- [2] Astapovich L. L., Loveykina L. V., Prudnikova L. I. Sozdaniye bibliograficheskikh zapisey v elektronnom kataloge Tsentralnoy nauchnoy biblioteki im. Ya. Kolasa NAN Belarusi [Creation of bibliographic entries in the electronic catalog of the Central Ya. Kolas Scientific National Academy of Scientific library of Belarus]. *Biblioteki Natsionalnykh Akademiy Nauk: problemy funktsionirovaniya, tendentsii razvitiya* [Libraries of National Academies of Sciences: problems of functioning, development tendency]. Kiev, 2007, vol. 5, pp. 196-203.
- [3] Garkavets V. Yu. Avtoritetnyy/normativnyy fayl predmetnykh rubrik kak osnovnoye sredstvo tematicheskogo poiska v elektronnom kataloge KhGNB im. V. G. Korolenko [The authoritative/standard file of subject headings as the main means of thematic search in the KhGNB electronic catalog of V. G. Korolenko]. Available at: http://lib.nure.ua/docs/dokl_semin/Garkavezh_HDNB_im_Korol.doc (accessed 26.05.2016).
- [4] Dziuba H. V., Podkovyrina O. M. Elektronnyi katalog universytetskoj biblioteki: problemy yakosti i perspektyvy rozvytku (z dosvidu roboty NB NFaU) [Electronic catalog of university library: problems of quality and prospect of development (from experience of NB NFaU)]. *Universytetska biblioteka ta informatsiini servisy dlia nauky ta osvity : materialy nauk.-prakt. Internet-konf., m. Kharkiv, 10 zhovt. 2013 r.* [University library and information services for science and education: materials of scientific and practical Internet conference Kharkiv, on October 10, 2013]. Kharkiv, 2013, pp. 75-79.
- [5] Yermilova M. I. Osobennosti redaktirovaniya elektronnoho kataloga v usloviyakh sliyaniya neskolkikh katalogov [Features of editing the electronic catalog in the conditions of merge of several catalogs]. Available at: <https://www.dvfu.ru/library/methodical-association-of-university-libraries/conference-materials/reports.pdf> (accessed 26.05.2016).
- [6] Iepifanova O. V., Savelieva V. V. Transformatsiia bibliotechnoho katalogu. Dosvid stvorennia, rezultaty i priorityety vykorystannia elektronnoho katalogu naukovoj biblioteki Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia: prezentatsiia [Transformation of the library catalog. Experience of creation, results and priorities of use of the electronic catalog of Scientific Library of the East Ukrainian national university of V. Dal: presentation]. *Elektronnyi katalog – yak resurs i posluha : posterna sesiia u ramkakh Sektzii NMBK MONMS Ukrainy z obrobky dokumentiv ta vedennia poshukovoho aparatu* [The electronic catalog – as a resource and service: presentation within Section NMBK MONMS of Ukraine on processing of documents and maintaining the search device]. [Kharkiv], 2012. Available at: http://www.lib.kture.kharkov.ua/library/docs/presentation/posterses_prez/4Epifanova.pdf (accessed 26.05.2016).
- [7] *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliografichniy opys. Skorochennia sliv i slovospoluchen ukrainskoju movoiu. Zahalni vymohy ta pravyla. DSTU 3582:2013* [Information and documentation. Bibliographic description. Re-

- duction of words and phrases in Ukrainian. General requirements and rules. DSTU 3582:2013]. Kyiv, 2014, 14 p.
- [8] Isaieva O. V. Shliakhy udoskonalennia katalogizatsiinoho protsesu v suchasni bibliotetsi: stvorennia avtorytetnykh failiv na osobu [Ways of improvement of catalog process in modern library: creation of authoritative files on the person]. *Adaptatsiia zavdan i funksii naukovoï biblioteki do vymoh rozvytku tsyfrovyykh informatsiinykh resursiv : materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (Kyiv, 8-10 zhovtnia 2013 r.)* [Adaptation of tasks and functions of scientific library with requirements of development of digital information resources: materials of the international scientific conference (Kyiv, 8th-10th of October 2013)]. Kyiv, 2013, pp. 55-58.
- [9] *Katalogizatsiia 21: osnovnyie otechestvennyie i mezhdunarodnyie tendentsii razvitiya metodiki bibliograficheskogo opisaniya* [the Cataloging of 21th century: basic national and international tendencies of development of a technique of the bibliographic description]. Available at: <http://www.skro.dspl.ru/Data/actions/2012/10/%20XXI%.pdf> (accessed 26.05.2016).
- [10] Kovalenko S. H., Havryliuk R. P. Stvorennia avtorytetnoho failu «Kolektyvnyi avtor» na bazi ABIS „IRBIS” dlia elektronnoho katalogu Derzhavnoi nauково-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho [Creation of the authoritative file «Collective Author» on the basis of ABIS «IRBIS» for the electronic catalog of the State V. A. Sukhomlinsky scientific and pedagogical library of Ukraine]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 2009, vol. 2 (10). Available at: http://www.nbu.gov.ua/old_jrm/e-journals/ITZN/em10/content/09ksguol.htm (accessed 26.05.2016).
- [11] Koval Z. M. Redahuvannia elektronnoho katalogu Naukovo-tekhnichnoi biblioteki Lvivskoi politekhniki yak element systemy upravlinnia yakistiu informatsiinoho obsluhovuvannia [Editing the electronic catalog of Scientific and technical library of the Lviv polytechnical university as element of a control system of quality of information service]. *Materialy Tretoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Suchasni problemy diialnosti biblioteki v umovakh informatsiinoho suspilstva"* [Materials of the Third scientific and practical conference "Modern Problems of Activity of the Library in the conditions of Information Society"]. Lviv, 2011, pp. 340-350.
- [12] *Systema standartiv z informatsii, biblioteknoi ta vydavnychoi spravy. Bibliografichnyi zapys. Bibliografichnyi opys. Zahalni vymohy ta pravyla skladannia DSTU HOST 7.1:2006* [System of standards according to information, library and to publishing. Bibliographic record. Bibliographic description. General requirements and rules of drawing up DSTU HOST 7.1:2006]. Available at: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/standarts/DSTU_GOST7.1-2006.pdf (accessed 26.05.2016).
- [13] Yurchenko Ya. G. Avtoritetnyy kontrol kak vazhneyshiy element integratsii [Authoritative control as the most important element of integration]. Available at: www.kemrsl.ru/documents/founds/vip2/vip2.5.htm (accessed 26.05.2016).